

Samenvatting Omgevingsvisie Limburg

www.limburg.nl

provincie limburg

Samenvatting

OMGEVINGSVISIE LIMBURG

NB. Aan deze samenvatting van de Omgevingsvisie Limburg kunnen geen rechten worden ontleend.

Introductie: Samen werken aan een toekomstbestendig Limburg

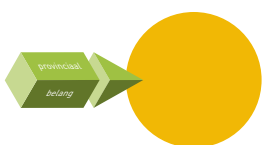
Uitdagingen op het gebied van gezondheid en veiligheid, veranderingen in de samenleving, het klimaat en de energietransitie, de landbouwtransitie, digitalisering en de circulaire economie. Dit zijn heel in het kort de uitdagingen waar Limburg voor staat. Het zijn opgaven én kansen die vragen om een integrale aanpak, zowel in ruimtelijk opzicht alsook ten aanzien van sociale en economische aspecten.

In de Omgevingsvisie Limburg nemen we u mee in onze lange termijn visie. We laten u zien hoe we steeds de balans zoeken tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving. In deze Omgevingsvisie pakken we vraagstukken op waarvoor de Provincie wettelijk verantwoordelijk is. Daarnaast hebben we autonoom vraagstukken naar ons toegetrokken met een groot belang voor onze provincie. Het Rijnlands model, dat staat voor overleg en samenwerking, solidariteit en vakmanschap en dat zich richt op de lange termijn, op waarden als kwaliteit en geluk, is hierbij ons uitgangspunt. Dat betekent dat we aandacht hebben voor alle stakeholders én de samenleving als geheel.

Leeswijzer

We hebben Omgevingsvisie Limburg ingedeeld in twee delen; een thematisch deel waarin we gedetailleerd ingaan op onze ambities en opgaven voor de diverse thema's en een gebiedsgericht deel waarin de thema's op hoofdlijnen verbonden worden op bovenregionale schaal voor de drie regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. De regiovisies zijn in nauwe samenwerking met de partners uit de regio's opgesteld. Hierdoor heeft elke regiotekst zijn eigen accenten en zijn er verschillen wat betreft onderwerpen en detaillering.

Vormgeving

We maken in de Omgevingsvisie gebruik van twee verschillende tekstwolkjes. De twee varianten hebben elk hun eigen betekenis en bron. In deze samenvatting zijn deze tekstwolkjes niet weergegeven. In de totaalversie van de Omgevingsvisie zijn ze wel zichtbaar.

Door het document heen worden provinciale belangen genoemd. Deze staan op het voorblad van de themahoofdstukken en zijn te herkennen aan de cirkel met pijl. In het gebiedsgerichte deel staan de provinciale belangen in de tekst benoemd.

Voor de Omgevingsvisie is een participatietraject uitgevoerd (zie het hoofdstuk Verantwoording Omgevingsvisie). In dit traject is naar de mening van Limburgers gevraagd over allerlei onderwerpen. Enkele voorbeelden en veelvoorkomende antwoorden hieruit vindt u terug in de blokjes met pijl. Hetzelfde geldt voor resultaten uit andere relevante (lopende) onderzoeken, zoals het Koopstromenonderzoek Limburg en Dear Euregio.

1 Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving

Wij onderscheiden drie hoofdopgaven. Deze opgaven spelen Limburg-breed, de accenten verschillen echter per gebied en per sector. De hoofdopgaven zijn:

1. Een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving
 - a. in stedelijk c.q. bebouwd gebied
 - b. in landelijk gebied
2. Een toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie (inclusief landbouwtransitie)
3. Klimaatadaptatie en energietransitie

De Omgevingsvisie Limburg is een dynamisch document met een modulair karakter; hierdoor kan het steeds op onderdelen geactualiseerd worden. De coronacrisis heeft ons mede doen beseffen dat we op een flexibele manier naar de toekomst moeten kijken. (Zie ook het hoofdstuk Van doorwerking naar uitvoering).

2 Toekomstbeeld 2030 – 2050

Zo zien wij de toekomst:

Limburg is stevig ingebed in euregionaal verband; via goed verknoopte infra-structuren, door sociale en economische banden én door bestuurlijke samenwerking.

In Limburg is het goed leven, leren, wonen en werken. Onze provincie kent een goed vestigingsklimaat met een sterke sociale cohesie en uitstekende omgevingskwaliteiten. We bieden al onze inwoners welvaart, welzijn en een gezonde, leefbare en veilige leefomgeving. Dit bereiken we door daar samen met overheden, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven én inwoners aan te werken. Ieder vanuit zijn eigen kracht.

Steden en dorpen hebben een gecoördineerde maar geleidelijke transformatie doorgemaakt. Ze beschikken over een passend aanbod van woningen, winkels, kantoren en andere werklocaties en vervoers-, nuts-, cultuur- en onderwijsvoorzieningen. De transformatie is doorgevoerd met respect voor de monumentale en identiteitsbepalende onderdelen.

Ondernemers, onderwijs en overheden geven gezamenlijk invulling aan de doorontwikkeling naar een duurzame, circulaire en inclusieve economie.

Limburg is aangesloten op robuuste (inter)nationale energienetwerken. De opwekking van duurzame energie is verweven in dorpen en steden en vindt plaats op enkele grootschalige productielocaties in Limburg. De hele samenleving, inclusief het bedrijfsleven, heeft de transformatie gemaakt naar een meer circulaire economie.

De overgangen tussen bebouwde gebieden en het landelijk gebied zijn optimaal ingericht voor stads(kringloop)landbouw, recreatie, natuur- en landschapsbeleving en klimaat adaptieve voorzieningen.

De grondwaterlichamen worden goed beschermd en zijn gereserveerd voor de drinkwatervoorziening. De beekdalen hebben een klimaat adaptieve functie. Er is meer ruimte voor water, klimaatbossen, natuurgerichte vormen van landbouw en vrijetijdseconomie.

Het Natuurnetwerk Limburg^[1] en de daarbinnen gelegen Natura 2000-gebieden hebben een meer robuust karakter gekregen. Zij zijn sterker onderlinge verbonden. Mede door de multifunctionele overgangszones rondom het Natuurnetwerk zijn condities voor het in standhouden van de biodiversiteit verbeterd.

Buiten de groenblauwe mantel^[2], dit zijn vooral beek- en rivierdalen en verbindingzones van natuurgebieden en het Natuurnetwerk Limburg, bepaalt kringlooplandbouw in belangrijke mate het grondgebruik in het landelijk gebied van Noord- en Midden-Limburg. De balans met de omgeving is hersteld. In het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg - onderdeel van het Drielandenpark - zijn de omgevingskwaliteiten zoals grondwater, watersystemen, natuur, bodem, rust en het landschap én het erfgoed belangrijk en gaan hand in hand met de ontwikkeling van de landbouw, de vrijetijdseconomie en de dorpen.

3 Limburgse principes en algemene zonering

3.1 De Limburgse principes

We zoeken naar de balans tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving waarin we leven, wonen, werken, leren en onze vrije tijd besteden. Als we hierin afwegingen maken, doen we dat op basis van de onderstaande Limburgse principes^[3]:

1 Natuurnetwerk Limburg: voorheen Goudgroene Natuurzone

2 Groenblauwe mantel: voorheen Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone

3 De principes sluiten aan bij de afwegingsprincipes uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen die de Verenigde Naties in 2015 (als Sustainable Development Goals (SDG's)) hebben vastgesteld.

- *We streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving. De inrichting en ontsluiting van gebieden nodigt uit tot ontmoeten, recreëren en maatschappelijke betrokkenheid.*
- *De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal. Een gebiedsgerichte aanpak is de basis voor samenwerking met andere partijen en initiatiefnemers. Er is dus ruimte voor maatwerk.*
- *Meer stad, meer land. We koesteren de variatie in gebieden. Stedelijke functies worden geconcentreerd in compacte steden en dorpen. Landelijke gebieden worden als tegenhanger van de drukkere stedelijke gebieden ontwikkeld.*
- *We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden, zowel onder- als bovengronds. We zetten in op een sociaaleconomische ontwikkeling zonder vraagstukken af te wentelen naar de volgende generaties. In lijn met de Omgevingswet gaan wij in de Omgevingsvisie uit van het voorzorgsbeginsel; preventief handelen, milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestrijden en de vervuiler betaalt. In onze afwegingen betrekken we naast de impact op mens, economie en welvaart ook de impact op de omgeving en het milieu. We streven naar functiecombinaties en benutten bestaande functies optimaal. We richten ons op het voorkomen van afval en maken bewust gebruik van natuurlijke voorraden grondstoffen, fossiele brandstoffen en water. We zetten in op hernieuwbare grondstoffen en streven naar een circulaire economie. We gaan zorgvuldig om met onze archeologie en geologie.*

3.2 Algemene zonering

Hoofdtype	Categorie
Landelijke gebieden	Groenblauwe mantel
	Natuurnetwerk Limburg (inclusief Natura 2000-gebied)
	Buitengebied
Bebouwde gebieden	Stedelijk gebied
	Stedelijk centrum
	Landelijke kern
	Werklocaties
Infrastructuren	(Inter)nationale weg
	Provinciale weg
	(Inter)nationale spoorweg
	(Inter)nationale waterweg
	(Lucht)haven
	(Inter)nationale leidingstrook

Het toekomstbeeld voor Limburg kan worden gevangen in een indicatieve zonering. Die zonering bouwt voort op de 'tijdloze' karakteristiek van de ondergrond; de geomorfologie en het watersysteem, en de typering en ontwikkeling van het ruimtegebruik in deelgebieden binnen Limburg in de afgelopen decennia. De aan elkaar grenzende zones hebben onderling een sterke samenhang en wisselwerking.

4 Provinciaal belang

Als Provincie Limburg werken wij net als andere overheden aan het algemeen belang. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het algemeen belang van de bevolking en het bedrijfsleven in Limburg. Naast onze autonome taakopvatting, richten we ons op onze kerntaken.

In de Omgevingswet is het begrip 'provinciaal belang' niet afgebakend. Aan de hand van de volgende criteria bepalen wij het provinciaal belang:

- er is sprake van de uitvoering van één of meerdere kerntaken van de Provincie;
- er is sprake van een gemeentegrensoverschrijdende/(boven)regionale problematiek;
- er is sprake van een algemeen belang voor de bevolking, de omgevingskwaliteit of het bedrijfsleven in de provincie Limburg.

Deze criteria gelden zowel afzonderlijk van elkaar als in combinatie. In de Omgevingsvisie benoemen we bij de diverse thema's of gebieden de provinciale rol en belangen. De inzet van financiële middelen wordt bepaald in afzonderlijk vast te stellen provinciale beleidskaders en programma's.

Provinciale belangen in de Omgevingsvisie Limburg

Onderstaand overzicht van provinciale belangen wordt in de Nederlandse totaalversie van de Omgevingsvisie weergegeven op het titelblad van de thema-hoofdstukken. In het gebiedsgerichte deel van de Omgevingsvisie staan de provinciale belangen in de tekst benoemd.

Wonen en leefomgeving

- Een woningaanbod/planvoorraad waarbij vraag en aanbod in evenwicht zijn, in kwalitatief en kwantitatief opzicht. Derhalve voldoende (betaalbare) woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek op het juiste moment beschikbaar.
- Alle woningbouwontwikkelingen beschouwen wij als een provinciaal belang.

Veiligheid en gezondheid

- Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedere Limburger.
- Een inrichting van de leefomgeving die bewegen, ontmoeten, zelf- en samenredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl stimuleert.

Cultuur, sport en erfgoed

- Een divers aanbod van regionale voorzieningen voor sport en cultuur.
- Het behoud en (her)gebruik van cultureel erfgoed en monumenten in hun omgeving (erfgoed-ensembles).
- Een zorgvuldige omgang met, en behoud van, archeologische waarden.

Economie

- Een excellent vestigingsklimaat met een sterke economische structuur:
- Innovatiekracht en bloeiende innovatie ecosystemen op basis van triple helix-samenwerking.
- Een circulaire economie.
- Een goede kennis- en onderwijs(infra)structuur.
- Een wendbare en inzetbare arbeidsmarkt, waarin talent op elk niveau tot zijn recht komt.

Werklocaties

- Genoeg en kwalitatief goede ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven: werklocaties voor bedrijven, kantorenlocaties en winkelgebieden.

Mobiliteit

- Een goede aansluiting op (inter)nationale en (eu)regionale netwerken (weg, spoor, water, lucht, buis).
- Een toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat dat mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen.

Energie

- Een innovatieve energietransitie, die de economische structuur versterkt, ons minder afhankelijk maakt van fossiele energie, de gevolgen van uitstoot vermindert en rekening houdt met de biodiversiteit.

Landbouw

- Een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector.
- Een betekenisvolle transitie in de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire, vraaggerichte productie, die in balans is met, en bijdraagt aan, een gezonde en duurzame leefomgeving.

Water

- Een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen.
- Een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming, wateroverlast, watertekort, verdroging en de verbetering van de waterkwaliteit in het gehele stroomgebied van de Maas.
- De zoetwatervoorziening (voor drinkwater en andere functies), natuurherstel, watersysteemherstel, waterveiligheid, landbouw, landschap en de stikstofproblematiek wordt in samenhang gezien en aangepakt.

Natuur

- Het in stand houden en waar mogelijk versterken van de biodiversiteit.
- Het realiseren van een robuust natuur-, bos- en waternetwerk en een groen dooraderd landelijk gebied.
- De maatschappelijke verankering en beleefbaarheid van natuur.

Landschap

- Het behouden en versterken van kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap, waaronder de groenblauwe mantel, (verbrede) Nationale Parken, Nationaal Landschap-Zuid Limburg en stad-landzones.

Bodem en Ondergrond

- Ondergrond blijft duurzaam inzetbaar. Ook voor toekomstige generaties.
- Terughoudend omgaan met de winning van grondstoffen. Voor meerdere doelen en met draagvlak.
- Waarborgen van veiligheid van gebruik van onderaardse kalksteengroeves.
- Nazorg van gesloten stortplaatsen.
- Een doelmatige bescherming van milieukwaliteit van de bodem.

Deel A – Thematische visies

Elk thema is in drie delen opgedeeld. We vertellen (1) welke opgave er ligt, (2) wat onze ambitie is en (3) waar wij in deze Omgevingsvisie voor kiezen. In deze samenvatting delen wij per thema onze lange termijn ambitie. De keuzes die hierbij horen staan in de Nederlandse totaalversie van de Omgevingsvisie.

5 Wonen en leefomgeving

Samen met onze partners willen we een voortreffelijke woon- en leefomgeving realiseren; een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Het is belangrijk dat mensen kunnen wonen in een zelf gekozen woning en woonomgeving (die past bij hun mogelijkheden en levensfase) waar ze zich thuis voelen. Dit doen we door toe te werken naar een toekomstbestendige Limburgse woningmarkt met voldoende woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek, die waar mogelijk op het juiste moment beschikbaar én betaalbaar zijn.

We faciliteren flexibiliteit op de woningmarkt én stimuleren flexibele woonvormen waardoor we aan de veranderende woonwensen en –behoeften van een meer diverse groep mensen tegemoet komen in zowel de bestaande bouw als nieuwbouw. Daarnaast laten we de component ‘wonen’ méér zijn dan alleen de spreekwoordelijke stenen. Door in samenhang naar woonopgaves te kijken, leggen we op wijk-/buurniveau de juiste verbindingen tussen sociale en fysieke woonopgaves (wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid) en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving met gevarieerde woonmilieus. Daarmee willen we verdere segregatie voorkomen en ruimtelijk sturen door te prioriteren op inbreiding (herstructurering/ herbestemming), conform de principes van de Ladder voor duurzame verstedelijking.

Verder is het ten aanzien van het project Ruimte voor Ruimte onze ambitie om de komende jaren samen met gemeenten het project af te ronden door middel van de realisatie van in totaal 900 woningen op planologisch aanvaardbare locaties in het buitengebied. Hiermee worden de in 2001 gemaakte afspraken tussen Provincie, de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg en Ruimte voor Ruimte Limburg C.V./B.V. niet gewijzigd door de Omgevingsvisie.

In de Omgevingsvisie beschrijven we de keuzes op het gebied van wonen en leefomgeving die bij de bovenstaande ambities horen.

6 Veiligheid en gezondheid

Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen in Limburg. De Provincie Limburg heeft de ambitie om de komende jaren meer nadruk te leggen op risico-gestuurd werken. Het streven is om overal in de fysieke leefomgeving minimaal een voldoende fysieke en sociale basiskwaliteit te realiseren. Daarmee wordt ook voldaan aan de wettelijke grenswaarden. Voor luchtkwaliteit streven we naar een luchtkwaliteit die voldoet aan de huidige wettelijke grenswaarden. Daarbij werkt de Provincie binnen haar bevoegdheden en rollen op het vlak van luchtkwaliteit aan een voortdurende verbetering. Voor wat betreft geluid streven we naar een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en nabij provinciale bedrijven. In samenhang zoeken we gebiedsgericht en per ontwikkeling naar kansen voor verbetering en streven we naar een hoger kwaliteitsniveau. Dit kwaliteitsniveau is afhankelijk van de omgeving van het desbetreffende gebied. Daarnaast willen we met de inrichting van de leefomgeving bijdragen aan een gezonde en veilige omgeving die bewegen, ontmoeten, zelfredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl stimuleert.

Zo dragen we bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie en het verbeteren van hun participatie in de samenleving.

Ook zetten we erop in om, zoveel mogelijk vanuit de verbinding tussen opgaven, samen met de burger en onze partners waar nodig extra kwaliteit te realiseren. Leefbaarheid, gezondheid en veiligheid zijn hierbij de (ver)bindende factoren.

In de Omgevingsvisie gaan we nader in op onze keuzes met betrekking tot gezondheid en veiligheid, waaronder:

De Provincie Limburg werkt met haar netwerk-partners intensief samen aan één integrale en effectieve aanpak van de veiligheid en leefbaarheid in steden en dorpen en aan de gezondheid van de inwoners. Daarbij hebben wij een coördinerende rol. We bevorderen de samenwerking tussen partners en nemen de verantwoordelijkheid voor onze kerntaken op het gebied van veiligheid en gezondheid.

7 Cultuur, sport en erfgoed

Wij zijn trots op ons erfgoed en spannen ons in voor het behoud en gebruik ervan. Tegelijkertijd staan wij open voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe vormen van cultuur. We werken samen met het Rijk en gemeenten aan een sterke culturele basisinfrastructuur. Binnen de Cultuurregio Noord-Limburg en de Stedelijke Cultuurregio Zuid zijn de gemeenten de trekkende overheid.

We willen dat zoveel mogelijk Limburgers kunnen sporten en bewegen. Vanuit onze (bovenlokale) rol zetten wij vanuit een euregionaal perspectief samen, of door middel van onze ondersteuningsstructuur, in op breedtesport, talentontwikkeling/topsport en sportevenementen. Wij ondersteunen met ons cultuur- en sportbeleid grote en kleine evenementen door middel van subsidieregelingen en via het provinciaal Cultuurplan en de Sub infrastructuur. Daarbij moet onze inzet van meerwaarde zijn voor wat andere partners doen, al dan niet vanuit een wettelijke taak. Wij bezien dit vanuit een euregionaal perspectief,

Samen met eigenaren, Rijk, gemeenten en deskundigen zetten we ons in voor het behoud en de herbestemming van beschermde monumenten. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen willen we dat cultureel en industrieel erfgoed niet alleen vanuit behoud benaderd wordt, maar dat de historische structuren ook inspiratie bieden voor gebiedseigen ingrepen. We willen onze archeologische rijkdom verbinden met onze huidige en toekomstige leefomgeving. Doelgerichte en efficiënte archeologische onderzoeken zijn hierbij van belang.

De Omgevingsvisie beschrijft onze keuzes met betrekking tot cultuur, sport, cultureel erfgoed en archeologie.

8 Economie

Ook in Limburg hebben we te maken met mondiale opgaven en transitie op het gebied van energie, duurzaamheid, voedsel, gezondheid en digitalisering. Deze transitie hangen samen en wijzen in de richting van een circulaire economie. Voor Chemelot Industrial Park is de transitie naar een circulaire site essentieel.

Deze opgave biedt kansen voor innovatie en groei van de Limburgse bedrijvigheid, het vraagt echter ook om een sterk adaptief vermogen van ondernemers en ondernemingen. De vier Brightlands campussen kunnen een belangrijke rol spelen in deze transitie. Hiervoor zal de samenhang tussen de campussen en de verbinding met het MKB verder versterkt moeten worden en is huisvesting voor startende en doorgroeiende bedrijven nodig.

Bij een toekomstbestendige economische structuur hoort ook een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers, werknemers en studenten. Een goede infrastructuur en bereikbaarheid – zowel via weg, spoor, water, lucht en buis als digitaal – is hiervoor essentieel. Dit geldt ook voor de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel en voor voldoende en betaalbare huisvesting. Ook onderwijs en arbeidsmarkt dragen bij aan de economische structuurversterking. Daarvoor zijn een goed opleidingsaanbod dat aansluit bij de vraag én een vitale, duurzame en grensoverschrijdende beroepsbevolking belangrijk. Als Provincie kunnen we een bijdrage leveren aan de participatie van zoveel mogelijk Limburgers op de arbeidsmarkt. Dat is niet alleen nodig om onze economische ambities te realiseren, het draagt ook bij aan het terugdringen van verschillen in gezondheid en participatie.

Naast de campussen zijn grote economische dragers zoals, Maastricht-Aachen Airport, Chemelot Industrial Park, VDL Nedcar, Greenport Venlo, de centra van de grote steden, maar ook de mogelijke vestiging van de Einstein Telescoop in Zuid-Limburg van belang voor de economische structuur en werkgelegenheid in Limburg. Bij het behoud en versterken van deze economische dragers speelt steeds de vraag hoe we dit doen zonder de omgevingskwaliteit én de leefkwaliteit van omwonenden aan te tasten.

Ook de vrijetijdseconomie vormt een belangrijke economische pijler in Limburg. Voor een florerende vrijetijdseconomie zijn de kwaliteit van landschap en natuur, aantrekkelijke steden en een goede bereikbaarheid van belang. We zullen hiervoor een stevige balans moeten zoeken tussen de beleving en bescherming van landschap en natuur én de belangen van verschillende groepen toeristen en recreanten en de inwoners. Vraag en aanbod van verblijfsaccommodaties dienen beter in balans gebracht te worden, zowel kwantitatief als kwalitatief. Een voortdurende kwaliteitsslag is nodig om het bestaande aanbod aan te passen aan de veranderende vraag van zowel vaste als nieuwe gasten.

Voor de economische ontwikkeling van Limburg blijft versterking van de regionale economische structuur binnen een excellent vestigingsklimaat het uitgangspunt. De ruimtelijke mogelijkheden zijn randvoorwaardelijk voor deze ambitie. Onze inzet dient samen met die van onze partners bij te dragen aan een aantal maatschappelijke opgaven waar Limburg voor staat. Daarvoor formuleren we net als de VN, EU en het Rijk een beperkt aantal missies die onze focus bepalen. In het missie gedreven economisch beleidskader zijn twee missies benoemd: 'Limburg maakt energiek!' en 'Limburg maakt gezond!' Deze missies hebben betrekking op gezondheid, gezonde voeding, groene kennis en duurzame/circulaire ondernemers.

Wij werken aan een circulaire economie waarin energie, grondstoffen, materialen en componenten zo lang mogelijk en weloverwogen van waarde blijven voor productie en consumptie. Daarmee leveren wij een duurzame en impactvolle bijdrage aan werkgelegenheid, innovatie, CO₂-reductie en toegevoegde waarde voor Limburg.

Daarbij is het belangrijk om spaarzaam om te gaan met natuurlijke en vaak eindige grondstofbronnen.

Daarnaast richten we ons op het behouden en uitbouwen van breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed onderwijs en het versterken van de wendbaarheid en inzetbaarheid van de Limburgse beroepsbevolking. De Provincie heeft weliswaar geen directe wettelijke taken en/of bevoegdheden op onderwijs, arbeidsmarkt en sociaal domein, maar kan wel andere overheden, onderwijs en ondernemers faciliteren en regionale belangen agenderen.

In de Omgevingsvisie beschrijven we onze keuzes met betrekking tot campusontwikkeling, innovatie en cross-overs: belang stedelijke centra, Einstein Telescoop, onderwijs en arbeidsmarkt, de circulaire economie, de Chemelot-site, VDL Nedcar, Maastricht Aachen Airport en vrijetijdseconomie.

9 Werklocaties

Voor de vestiging of uitbreiding van bedrijven is geschikte huisvesting en ruimte noodzakelijk. Dat kan in Limburg een probleem zijn. Soms is er onvoldoende beschikbare ruimte, of voldoet hij niet aan de eisen van de gebruikers. Die eisen kunnen bovendien in de toekomst veranderen door digitalisering, verduurzaming, globalisering of robotisering van bedrijfsprocessen. In Noord-Limburg ontstaat druk op grootschalige kavels die met name gebruikt worden door logistieke bedrijven. Dit vraagt om het maken van keuzes.

Het is onze ambitie om ook in de toekomst te beschikken over genoeg werklocaties en goede ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven: bedrijventerreinen, kantoorlocaties en winkelgebieden. Samen met gemeenten en/of eigenaren werken we de komende jaren toe naar werklocaties die zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht aan de maat zijn. Daarbij willen we zo efficiënt mogelijk omgaan met het ruimtebeslag.

In de Omgevingsvisie beschrijven we onze keuzes met betrekking tot bedrijventerreinen, logistiek, kantoren en winkels op bedrijventerreinen, kantoorgebieden en winkelgebieden.

10 Mobiliteit

Mobiliteit is breder dan alleen bereikbaarheid, ook veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid zijn mobiliteitsdoelen. Onder leefbaarheid verstaan we aandacht voor gezondheid en sociale inclusie; iedereen moet mee kunnen doen, ook mensen met een beperking.

We streven naar een toekomstbestendige, toegankelijke, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat mensen zich vrij kunnen bewegen. We willen een Limburg dat uitstekend bereikbaar is voor alle mensen, voor goederen en informatie, mede door een goede aansluiting op (inter-)nationale en (eu) regionale netwerken (weg, spoor, water, lucht, buis, digitaal). Het vervoer van mensen en goederen dient betrouwbaar, vlot, veilig en duurzaam te zijn, zonder teveel impact op de leefomgeving en milieukwaliteit. We stimuleren het (elektrisch) fietsen, ook over langere afstanden. Zo neemt de mobiliteitsdruk af en bevorderen we de gezondheid en luchtkwaliteit.

Om onze ambitie waar te maken, kijken we niet alleen naar fysieke maatregelen, maar ook naar gedragsbeïnvloeding, smart mobility, multimodaliteit en technologische innovatie. Deze ambitie sluit aan bij het rijksbeleid: slimmer, duurzamer en veiliger.

In Limburg kiezen we voor een gebiedsgerichte manier van werken. We blijven ons inzetten op generieke thema's zoals verkeersveiligheid, verkeers- en vervoersmanagement, beheer en onderhoud, openbaar vervoer en de thema's fiets en logistiek.

De Omgevingsvisie beschrijft onze keuzes met betrekking tot mobiliteit, waaronder:

Conform ons mobiliteitsplan 'Slim op weg naar Morgen' doen we samen met medeoverheden en maatschappelijke partners gebiedsverkenningen. De ruimtelijke opgave vormt daarin de basis. Zo komen we tot een integrale aanpak van de mobiliteitsopgave in een gebied en zetten we een evenwichtige mix van maatregelen in. Daarbij heeft het beter benutten van bestaande netwerken de voorkeur boven het realiseren van nieuwe infrastructuur. Deze nieuwe aanpak levert een meerwaarde op in de vorm van tijd, geld en kwaliteit.

We streven naar een betere doorstroming op het Limburgse hoofdwegennet. Dit gebeurt in samenwerking met medeoverheden.

We blijven ons samen met de euronale partners inzetten voor de internationale treinverbindingen met Luik, Aken, Düsseldorf en Antwerpen. We zetten daarbij in op een goede afstemming van systemen op juridisch en technisch vlak.

11 Energie

De komende decennia gaat de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Dat vraagt om verstandige keuzes voor de toekomst van onze energievoorziening en het borgen van leveringszekerheid.

De energietransitie vraagt om aanpassingen aan onze boven- en ondergrondse infrastructuur. Het bestaande energienetwerk zal gaan veranderen, zowel op lokale, regionale, nationale én internationale schaal. Er zal geïnvesteerd moeten worden in de vernieuwing en/of uitbreiding van het bestaande netwerk. En ook bestaande buisleidingen en nieuwe technieken voor de opslag van duurzaam opgewekte energie spelen een belangrijke rol. De energietransitie vergt dus ruimte, zowel bovengronds als ondergronds, en die ruimte moet vrijgemaakt worden.

In Nederland hebben we afgesproken dat de inzet van aardgas voor huishoudens in de periode tot 2030, maar vooral daarna tot 2050, geleidelijk wordt afgebouwd. Daar kunnen de Limburgers zelf aan bijdragen. Het is echter een grote opgave die in sommige Limburgse regio's complexer is dan elders in het land. Dat heeft te maken met het relatief oude woningbestand met bijbehorend laag energielabel. Bovendien is het aandeel eigenwoningen in onze provincie hoog en zijn er meer grondgebonden en verspreid gelegen woningen.

Wij erkennen dat mensen vanuit verschillende uitgangspunten en opvattingen meewerken aan de energietransitie. Samen met alle partijen willen wij werken aan een innovatieve en structuurversterkende energietransitie. Daarbij gaan wij op zoek naar een passende energiemix met bijpassende infrastructuur voor Limburg. Een zoektocht die nog zeker 10-20 jaar duurt en waarbinnen ook de Systeemstudie energie-infrastructuur past. Belangrijk daarbij zijn leveringszekerheid, draagvlak en eigenaarschap, een realistische tempo met haalbare en betaalbare investeringen.

Wij streven naar minder aardgasgebruik in 2050. Voor 2030 wekken de 30 landelijke RES-regio's 35 TWh elektriciteit op het land op (door middel van zon- en windenergie). Bij het realiseren van de afspraken en nationale ambities rondom de energietransitie baseren wij ons handelen op draagvlak. Initiatieven moeten haalbaar en betaalbaar zijn.

De nationale doelstelling is om in 2050 een duurzame energievoorziening te hebben. Ook in het kader van de Chemelot Circular Hub is het streven dat chemiecluster Chemelot in 2050 volgens de klimaatdoelstellingen opereert d.w.z. met nul-uitstoot van CO₂ en duurzaam circulair gebruik van materialen.

Als Provincie Limburg dragen wij naar vermogen bij aan de energietransitie. Dit doen wij vanuit wettelijke taken, bestuurlijke afspraken en vastgesteld beleid. Daarnaast geven wij richting aan en spelen wij in op nieuwe ontwikkelingen en innovaties. De Provincie komt niet met eigen aanvullende norm- of taakstellingen.

We stellen ons op als gelijkwaardige partner bij de totstandkoming van de Regionale Energie Strategieën (RES).

In de Provinciale Energie Strategie (PES) beschrijven wij een vijftal perspectieven (met daarbij actielijnen) waarmee wij richting geven aan de energietransitie. Perspectieven voor inwoners, instellingen en bedrijven. Als randvoorwaarde hanteren wij dat de energietransitie is ingebed in de leefomgeving.

In de Limburgse Waterstofagenda 2.0 zien wij een toenemende rol voor waterstof bij de energievoorziening en het energietransport. Belangrijk daarbij is het om tijdig aan te sluiten op de nationale en internationale waterstofinfrastructuur en te onderzoeken of en hoe het maken van blauwe en groene waterstof in Limburg mogelijk wordt.

De Systeemstudie Energie-infrastructuur benoemt een aantal uitdagingen die een ruimtelijke impact hebben. De bestaande netwerken in Limburg zullen moeten worden verzaamd en uitgebreid tussen Maasbracht, Chemelot en Zuid Limburg. Het overgrote deel van de onderstations zal moeten worden uitgebreid. Niet overal is daar ruimte voor. Nieuwe buisleidingen tussen Chemelot en Rotterdam en Duitsland zijn nodig bij de energietransitie. Daarmee zetten we ook een stap naar een circulaire economie.

De energietransitie brengt investeringen met zich mee. Energie moet echter voor alle Limburgers bereikbaar en betaalbaar blijven. We betrekken inwoners maximaal bij het nemen van maatregelen en het opzetten van initiatieven die bijdragen aan de energietransitie

12 Land- en tuinbouw

Als belangrijkste gebruiker en beheerder van het buitengebied is de land- en tuinbouwsector van groot belang voor het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap en het leefklimaat. Wij willen de sector de ruimte bieden om in verbinding en samenwerking met andere kennisregio's de nieuwe standaard te ontwikkelen voor moderne, duurzame en circulaire, vraag gestuurde land- en tuinbouw, die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Het initiatief voor deze landbouwtransitie zal vanuit de sector én de samenleving moeten komen. Wij faciliteren, stimuleren, regisseren en reguleren. We bieden deze ontwikkelruimte op basis van een integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving, passend bij de draagkracht van het gebied en passend binnen wet- en regelgeving.

De Omgevingsvisie beschrijft onze keuzes met betrekking tot land- en tuinbouw, waaronder: We faciliteren initiatieven die bijdragen aan versterkende verdienmodellen voor de land- en tuinbouw, zoals landbouw gericht op maatschappelijke diensten. Denk aan: natuur inclusieve landbouw, agrarisch landschapsbeheer en voedselgemeenschappen (zoals concept herenboeren), regionale afzet, korte ketens, hightech en gepersonaliseerd voedsel. De activiteiten zijn gericht op een circulair agrofoodstelsel, uitgaande van de potentie van het gebied.

We nemen de regierol bij het terugdringen van emissies en het verbeteren van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid rondom (intensieve) veehouderijen. We kiezen voor een integrale gebiedsaanpak van kwetsbare gebieden zoals Natura 2000-gebieden. Hiermee willen we meervoudige doelen bereiken, waarbij natuur-, water-, landschappelijke en milieukundige doelen leidend zijn voor de gemaakte keuzes. De gebiedsgerichte inzet van bestaande middelen kan een multipliereffect teweeg brengen.

We faciliteren en ondersteunen omvorming van traditionele vormen van land- en tuinbouw naar meer extensieve vormen. Sturing op dieraantallen gebeurt via de doorwerking van rijks wet- en regelgeving.

De proeftuin Interbestuurlijk Programma (IBP) Zuidoostelijke zandgronden geeft een impuls aan thema's als omgevingskwaliteit en kringlooplandbouw. Het IBP Heuvelland is gericht op het verminderen van wateroverlastproblemen, verbeteren van milieu- en watercondities voor de Natura 2000-gebieden, herstel van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en verduurzaming van de landbouw door toekomstbestendige en natuur inclusieve vormen van grondgebruik. De resultaten van deze projecten kunnen gebiedsgericht opgeschaald worden. Ze bieden input voor de programatische aanpak natuur inclusieve landbouw en de op te stellen regionale bodem- en meststrategieën. Laatstgenoemde wordt geïnitieerd door de Provincie, voor zover passend binnen provinciaal rolinvulling ten aanzien van deze thema's.

13 Water

Limburg heeft uitdagingen op alle onderdelen van ons watersysteem: in het winterbed van de Maas (Maasvallei), het regionale watersysteem en het grondwater. De drinkwatervoorziening en het herstel van de Natura 2000-gebieden vormen een speciaal aandachtveld.

De Provincie heeft samen met haar uitvoeringpartners, waaronder het Waterschap, gemeenten, terreinbeheerders en het waterleidingbedrijf, een belangrijke rol om onze leefomgeving, het watersysteem en het watergebruik aan te passen aan nieuwe weersomstandigheden. Om droge en natte periodes het hoofd te bieden, werken wij vanuit onze regierol voor het regionaal watersysteem toe naar een ecologisch gezond functionerend, veerkrachtig en adaptief watersysteem, dat in staat is om de gevolgen van weersextremen en wisselende waterkwaliteit op een natuurlijke wijze op te vangen.

Een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming, perioden van droogte, watertekort, maar ook incidentele hoosbuien, én de verbetering van de waterkwaliteit in het gehele stroomgebied van de Maas is van belang. Wij gaan opgaven op het gebied van de zoetwatervoorziening, natuurherstel, watersysteemherstel, waterveiligheid, landbouw, landschap en de stikstofproblematiek in samenhang bezien en aanpakken. Dat doen we samen met de verschillende maatschappelijke partners, ook over de grens.

Omdat een groot deel van ons watersysteem grensoverschrijdend is, blijven we op verschillende niveaus samenwerken met buitenlandse partners, het Waterschap en het Rijk.

De belangrijkste wateropgaven zijn vanuit een lange-termijn perspectief opgenomen in deze Omgevingsvisie. Hierbij beschrijven we onze keuzes met betrekking tot de Maasvallei, de beken en beekdalen en het grondwater. In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 worden deze keuzes geconcretiseerd en uitgewerkt.

14 Natuur

We willen de biodiversiteit in stand houden en waar mogelijk versterken door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied. Wij streven naar het behalen van de doelstellingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Er wordt landelijk een nieuw Natuurprogramma uitgewerkt, waarbij het Rijk en provincies afspraken maken over het VHR doelbereik in 2050. Tevens worden afspraken gemaakt over wat een landelijke gunstige staat van instandhouding inhoudt voor beschermde soorten en van de Rode Lijstsoorten. Duidelijkheid over de rijksbijdrage in de financiering hiervan is een belangrijke randvoorwaarde. In de periode tot 2050 zetten we hiervoor de benodigde tussenstappen en leggen we dwarsverbanden met onder meer de aanpak stikstof, kwaliteitsslag natuur, de Bossenstrategie, de energietransitie en de (natuur inclusieve) kringlooplandbouw.

Specifiek voor bossen geldt dat we streven naar een beter beheer van het bestaande bosareaal en het aanleggen van nieuwe bossen, onder meer om te voldoen aan de opgave uit het klimaatakkoord. We werken dit verder uit in een Limburgse bossenstrategie.

Vanuit een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak streven we naar slimme combinaties van natuur met andere functies rond natuurgebieden en in stad-landzones. Evaluatie en monitoring zijn nodig om te bepalen of natuurdoelen en maatregelen nog effectief en realistisch zijn en of bijstellingen nodig zijn.

We streven naar een natuur inclusieve samenleving, waarbij natuur sterk verankerd is in de samenleving en dicht bij de woonomgeving voor jong en oud te beleven is. In een natuur inclusieve samenleving wordt een brug geslagen tussen natuur én andere thema's en (verander)opgaven. Daardoor dragen de natuur en het landschap bij aan de gezondheid, het welzijn en de welvaart van bewoners en neemt de samenleving op haar beurt meer verantwoordelijkheid voor natuur in de eigen directe leefomgeving.

In de Omgevingsvisie gaan we nader in op onze keuzes met betrekking tot een kwaliteits- en kwantiteitsimpuls voor natuur, faunabeheer en soortenbescherming en de betrokkenheid bij en draagvlak voor natuur en landschap.

15 Landschap

We willen de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap behouden en versterken in combinatie met de ruimtelijke opgaven en transitie die spelen. De uitdaging is, om met het landschap als drager, kwaliteit toe te voegen aan de verschillende transitieopgaven in onze provincie.

Ruimtelijke kwaliteit zien wij hierbij als: de goede functie op de goede plek, op de goede manier ingepast in de omgeving. Vertrekpunt is de drie-eenheid gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Het bevorderen van de complementariteit tussen het platteland en stedelijke kernen en het benutten van grensoverschrijdende kansen zijn daarbij leidende principes. Wij faciliteren niet alleen ontwikkelingen, maar werken via deze ontwikkelingen systematisch aan de verbetering van de omgevingskwaliteit. Met als doel een beter functionerend, duurzamer en mooier Limburg.

Onze focus ligt daarbij op Limburgs meest bijzondere landschappen; de groenblauwe mantel inclusief het Maasdal, de verbrede Nationale Parken De Meinweg, De Maasduinen en De Grootte Peel en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg inclusief de stad-landzones. De groenblauwe mantel in de hele provincie omvat het Maasdal, de landschappelijk waardevolle beekdalen, hellingen en zones rond en tussen bestaande natuurgebieden met de daarin aanwezige landbouwgebieden, monumenten, kleinschalige cultuurhistorische landschapselementen, waterlopen, archeologische vindplaatsen, et cetera. In Zuid-Limburg omvat de groenblauwe mantel daarbovenop ook nog de steilere hellingen, droogdalen en de belangrijkste landschappelijke verbindingen naar het Maasdal.

We hebben bijzondere aandacht voor de beekdalen. Die moeten een meer natuurlijk karakter krijgen en klimaatbestendiger worden (zie ook het hoofdstuk Water).

De Omgevingsvisie beschrijft de keuzes die bij deze ambitie horen, waaronder:

Onze landschappen houden niet op bij de provinciegrenzen. Daarom investeren wij in samenwerkingen en projecten met een grensoverschrijdend karakter op de thema's 'gezond landschap, vitale Limburg(ers) en duurzaam toerisme'. Wij werken grensoverschrijdend samen in het Drielandenpark, RivierPark Maasvallei, Kempen-Broek en Maas-Swalm-Nette.

16 Bodem en ondergrond

Wij streven naar een Limburgse ondergrond die duurzaam inzetbaar blijft, ook voor toekomstige generaties. Dat betekent ook dat we terughoudend omgaan met de winning van primaire grondstoffen. De winning van bouwgrondstoffen vindt slechts plaats voor zover noodzakelijk, als aanvulling op grondstoffen van circulaire herkomst. Winning van bouwgrondstoffen gebeurt als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde. Wij streven ernaar negatieve effecten als gevolg van voormalige steenkolenwinningen samen met onze partners te voorkomen en daar waar deze optreden adequaat te handelen. Wij streven naar het afdoende waarborgen van de veiligheid voor het gebruik van de onderaardse kalksteengroeves. Daarnaast blijven we ons inzetten voor een doelmatige bescherming van de milieukwaliteit van de Limburgse bodem in relatie tot onze provinciale bevoegdheden. Wat betreft de gesloten stortplaatsen streven wij naar meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik voor zover dit past binnen de nazorg.

De Omgevingsvisie beschrijft achtereenvolgens onze keuzes op het gebied van ondergrond, ontgroningen en bodembescherming.

Deel B – Gebiedsgerichte visies

17 Limburg in bovenregionaal perspectief

17.1 Euregionale oriëntatie

Limburg ligt in het sterk verstedelijkte Noordwest-Europa, te midden van grote bevolkingsconcentraties zoals de Randstad, Brabantstad, de Vlaamse Ruit inclusief Brussel en het Rijn/Ruhrgebied. In een zone van 100 km rondom Limburg wonen 30 miljoen mensen. Twee derde van de Limburgse bevolking woont in het sterk verstedelijkte Zuid-Limburg. Noord- en Midden-Limburg hebben met Venlo, Venray, Roermond en Weert vier middelgrote steden in een overwegend landelijk gebied met dorpen en enkele grote plattelandskernen met een regiofunctie. Het leefgebied van de Limburgers strekt zich uit over lands- en provinciegrenzen. Omgekeerd wordt een substantieel deel van de winkelbestedingen in Limburg gedaan door mensen van buiten de provincie.

De Limburgse grensligging biedt vanuit economisch perspectief zowel kansen als uitdagingen. De kansen kunnen beter benut worden als de Europese agglomeratie versterkt wordt. Economische en kennisnetwerken, het wegnemen van administratieve en culturele grensbarrières, het tot stand brengen van grote projecten zoals de Einstein Telescoop, een gezamenlijke ruimtelijke ordening en het verbeteren van de mobiliteit dragen daar aan bij. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Samenwerking met de partners in de Euregio is hiervoor belangrijk. We benutten de Europese middelen in de nieuwe Europese Structuurfondsperiode 2021-2027 en continueren de huidige cofinancieringssystematiek.

17.2 Naar een toekomstbestendig landelijk gebied

Meerdere transities

Twee derde van Limburg is landelijk gebied. Het Maasdal vormt de verbinding tussen het Heuvelland in Zuid-Limburg en de hogere zandgronden met Maasterrassen en het Peellandschap in Noord- en Midden-Limburg. Land- en tuinbouw en de vrijetijdseconomie zijn belangrijke economische factoren in het landelijk gebied.

Binnen de Limburgse regio's zijn er grote verschillen in agrarische en landschappelijke structuren, en de interactie tussen beide. Noord- en Midden-Limburg kunnen zich meten met de wereldtop op het gebied van agroproductie, agribusiness en agrologistiek. Voor de agrofoodsector is de verbinding met Greenport Venlo, met onder andere de Brightlands Campus Greenport Venlo en Foodvalley van belang. In Zuid-Limburg heeft de grondgebonden land- en tuinbouw van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. Dit erfgoed vormt binnen Nederland een bijzondere categorie door hun bouwstijl en vorm, zoals vakwerkboerderijen en de carré-boerderijen met kasteelachtige uitstraling. Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel en vraagt om nieuwe verdienmodellen.

In de nabije toekomst zullen ingrijpende transitieën en grote opgaven het beeld van het landschap flink veranderen.

Grensoverschrijdende natuur- en watersystemen en landschappen

Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn. Ook het stroomgebied van de Maas is grensoverschrijdend. 90% van het water in Limburg komt uit het buitenland. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Drie categorieën landelijke gebieden

Het **Natuurnetwerk Limburg** is het Limburgse deel van het Nationaal Natuurnetwerk. Dit netwerk heeft een belangrijke functie voor de biodiversiteit. Het fungeert daarnaast als belangrijke recreatiezone en als drager van de landschappelijke structuur samen met het cultureel erfgoed. Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 23 Natura 2000-gebieden. Maar ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal.

De **groenblauwe mantel** omvat onder andere het Maasdal en de landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle beekdalen. Ook het klimaatadaptief maken van het watersysteem staat centraal en zijn kansen voor natuurwaarden en landschapskwaliteit in combinatie met andere functies zoals landbouw en vrijetijdseconomie.

De hoger gelegen zandgronden in Noord- en Midden-Limburg en de plateau-gebieden van Zuid-Limburg vormen samen het zogenaamde **buitengebied**. Hier liggen grote transitieopgaven in verband met de problemen rond onder andere stikstof en fijnstof. Er zijn kansen voor een breed scala aan vormen van landbouw, maar ook voor andere functies waaronder vrijetijdseconomie.

Samenhangende aanpak van opgaven

In veel gevallen zal het mogelijk zijn om opgaven in samenhang op te pakken en zo win-winsituaties te creëren. Soms zullen opgaven echter met elkaar wedijveren om de beperkt beschikbare ruimte. Dat vraagt om keuzes waarbij de belangen van economie, energievoorziening, veiligheid en gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit tegen elkaar moeten worden afgewogen. Hiervoor is een gebiedsgerichte aanpak nodig waarbij ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden samenwerken. De Provincie wil die samenwerking stimuleren en waar nodig te initiëren. Onder andere door gebruik te maken van mogelijkheden en voorzieningen vanuit de Europese Unie en van rijkswege.

17.3 Grote uitdagingen voor steden en dorpen

Limburgse steden en dorpen moeten ook in de toekomst een aantrekkelijke en leefbare thuisbasis voor de inwoners zijn. De Limburgse steden en dorpen krijgen de komende decennia te maken met grote gecompliceerde vraagstukken en transities. Het is belangrijk om de transities en opgaven in het bebouwd gebied in samenhang op te pakken en te sturen aan de voorkant. Bij veel vraagstukken in het bebouwd gebied geldt dat de overheid, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven samen oplossingen moeten vinden. Een belangrijke rol is weggelegd voor de gemeenten. Een toenemend aantal vraagstukken overstijgt echter het lokale niveau en vraagt om gezamenlijk optrekken van gemeenten in regionaal verband. Wij willen de gemeenten daarbij ondersteunen. Op onderdelen geven we, gezien de provinciale belangen, ook richting aan die ontwikkeling. We kijken breed, ook over provincie- en landsgrenzen heen.

Compacte steden blijven het uitgangspunt

Nieuwe stedelijke ontwikkelingen moeten zoveel mogelijk een plek krijgen binnen het bebouwd gebied. Dit om de diversiteit tussen stad en land, tussen dynamisch en rustiger en tussen wonen, werken en recreëren als kwaliteit van onze leefomgeving te kunnen behouden. Met instructieregels in de Omgevingsverordening blijven we dit ladderprincipe en de keuze voor 'meer stad' ondersteunen. Daarbij hebben we aandacht voor compacte binnensteden, het behoud van basisvoorzieningen en leefbaarheid. Hierbij zijn niet toevallige grenzen maar het dagelijks leefpatroon van de inwoners doorslaggevend. De Provincie ondersteunt gemeenten bij het oplossen van vraagstukken op het gebied van leefbaarheid en bij sociale opgaven met betrekking tot achterstanden in participatie, onderwijs en gezondheid.

17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat

Innovatiekracht

Naar de toekomst toe is het belangrijk om onze economische sectoren concurrerend te houden, om in te spelen op mondiale ontwikkelingen. Tegelijkertijd is het van belang om te zorgen voor verduurzaming van de Limburgse economie. Die verduurzamingslag omvat circulariteit, het verder beperken van de milieupact, energiebesparing en de omschakeling naar duurzame energiebronnen.

Grensoverschrijdend vestigingsklimaat

Het Limburgs vestigingsklimaat is grensoverschrijdend. We willen optimaal gebruik maken van de gunstige ligging van Limburg te midden van economische kerngebieden: de Randstad, het Rijn-Ruhrgebied, de Vlaamse Ruit en het Trans-Europese (transport) netwerken (TEN-T). Daarnaast willen we de verbindingen met kennisregio's als Brainport Eindhoven, Amsterdam/Utrecht, Nijmegen/Wageningen, Leuven en Aken benutten.

Kwaliteit, beschikbaarheid en bereikbaarheid van werklocaties

Voldoende werklocaties, die voldoen aan de snel veranderende eisen van bedrijven en overheden op het gebied van onder meer digitalisering, verduurzaming, klimaatbestendigheid en bereikbaarheid, zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de regionale economische structuur. Het toepassen van het ladderprincipe moet ervoor zorgen dat de negatieve impact van werklocaties op hun directe omgeving zo beperkt mogelijk is.

Multimodale bereikbaarheid

De goederenvervoercorridors tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied (Duisburg) zijn vanwege de omvang van goederenstromen en logistiek van grote economische toegevoegde waarde voor Nederland. Vanuit Limburgs perspectief is vooral de Zuidoost-corridor (Rotterdam – Noord-Brabant/Limburg – Duitsland; A16/A58/A67, de Brabantroute, de Maas en Brabantse kanalen en buisleidingen) van belang, alsmede de corridor tussen Antwerpen en het Ruhrgebied (incl. Trilogicport Luik). In Limburg zijn Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein/Beek bovengemiddelde logistieke knooppunten.

We zetten in op doorontwikkeling van de goederenvervoercorridors tot topcorridors en spelen in op ontwikkelingen als de Nieuwe Zijderoute en het benutten van kansen voor vervoer via buisleidingen. Hierdoor kan de positie van Limburg als logistieke hotspot nog aanzienlijk worden versterkt.

Het blijft voor bedrijven van belang dat geïnvesteerd wordt in infrastructuur en bereikbaarheid via de weg, het spoor, water, (buis-)leidingen, lucht en digitaal. Uitdagingen m.b.t. bereikbaarheid zijn het verbeteren van de multimodale bereikbaarheid van de economische centra, de doorstroming en betrouwbaarheid van het hoofdwegennet (snelwegen) en de behoeften vanuit de logistieke sector. Hierbij kan worden ingespeeld op innovaties (smart mobility) en de verduurzaming van de vervoermiddelen (e-mobility). Vooral ook de internationale bereikbaarheid vraagt aandacht. Hoog op onze agenda staat het verbeteren van de capaciteit, kwaliteit en bediening van de (bestaande) spoorinfrastructuur met het buitenland.

Het transport over water is op dit moment beperkt. Met het wegnemen van fysieke belemmeringen en een intensieve samenwerking tussen de verschillende stakeholders kunnen we de aanwezige potenties beter te benutten.

Energievoorziening

De duurzame opwekking van energie wordt geconcretiseerd in regionale energiestrategieën (RESSen). De verantwoordelijkheid voor de nationale energiehoofdstructuur op basis van een integrale afweging met andere opgaven en belangen ligt op nationaal niveau. Daartoe wordt door het Rijk een Programma Energiehoofdstructuur (PEH) opgesteld. Voor Limburg is belangrijk dat dit gebeurt in een internationale context, met als uitgangspunt een level playing field op nationaal en liefst internationaal niveau. Onze ambitie is de realisatie van een energiecridor met buisleidingen tussen Rotterdam en het Ruhrgebied die Rotterdam als "gateway-to-Europe" voor waterstof, CCS (CO₂-afvang en opslag) en andere duurzame energiedragers en producten (groene pyrolyse, etc.) met Chemelot en het Duitse achterland verbindt. Dit is van grote economisch betekenis.

Arbeidsmarkt

Mede als gevolg van de demografische ontwikkeling dreigt er in Limburg meer en eerder dan in andere Nederlandse gebieden een tekort aan arbeidskrachten en jong talent. Dit kan van invloed zijn op de ontwikkelingsmogelijkheden en economische profilering van Limburg. Het vasthouden van werknemers en jongeren, het vergroten van arbeidsparticipatie en het vergroten van arbeidsproductiviteit door middel van technologische en sociale innovaties is een deel van de oplossing. Daarnaast is het belangrijk om de in sommige sectoren onmisbare internationale werknemers te helpen met geschikte huisvesting, sociale integratie en onderwijs.

18 Regiovisies Noord-, Midden en Zuid Limburg

19 Regiovisies Noord-, Midden en Zuid Limburg

Noord-, Midden- en Zuid-Limburg hebben elk een eigen regiovisie samengesteld. Na het beschrijven van hun regioprofiel schetsen zij een toekomstbeeld voor 2030-2050 en gaan ze in op specifieke, regio gebonden uitdagingen en opgaven per thema.

20 Van doorwerking naar uitvoering

De Omgevingsvisie geeft een strategisch beeld voor de Limburgse fysieke leefomgeving. De visie geeft een beschrijving van de koers waar Limburg voor gaat, hoe we daar naar toe werken en wie daarin welke rol kan pakken.

De Provincie wil Limburg vernieuwend én verbindend verder helpen. Dit doet ze ondersteunend en helpend, richtinggevend, kaderstellend of handhavend. Via een tijdelijke extra impuls, meerjarig of juist bewust loslatend in vertrouwen, richt de Provincie zich op ontwikkelingen waar zij een belang heeft.

20.1 Uitgangspunten bij uitvoering

Onder de voorwaarden van haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak stelt de Provincie zich als middenbestuur op als een betrouwbare partner van andere overheden en maatschappelijke organisaties. Wij werken daarom samen op basis van een aantal procesmatige uitgangspunten:

- De maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal
- (Grensoverschrijdende) samenwerking, participatie en eigenaarschap
- We werken gebiedsgericht
- We werken adaptief aan de opgaven
- We werken als één overheid
- Financiële inzet via provinciale beleidskaders

20.2 Drie soorten instrumenten

De Provincie kan voor de uitvoering van het omgevingsbeleid drie soorten instrumenten inzetten; bestuurlijk en communicatief, financieel en juridisch. Bij de inzet van het instrumentarium wordt gekeken naar de maatschappelijke behoefte, prioriteit en urgentie, risico's en rolbepaling. Ligt er een rol voor de Provincie, dan zal de aanpak bepaald worden.

20.3 Samenwerken

De Omgevingsvisie voor Limburg is in afstemming met onze regionale partners tot stand gekomen. De dialoog en samenwerking stopt niet bij het vaststellen van de Omgevingsvisie. Overheden staan samen met marktpartijen, andere partners in de regio en daarbuiten, het maatschappelijk middenveld en burgers aan de lat voor de realisatie van de geformuleerde ambities en opgaven.

Regionale samenwerking

Vanaf 2015 is per regio in bestuursafspraken tussen de gemeenten en Provincie vastgelegd waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn. Per thema concretiseren gemeenten in regionaal verband de kaders uit de provinciale omgevingsvisie tot gezamenlijke (inter)gemeentelijke programma's (voorheen (structuur)visies). De essenties hieruit zullen onderdeel uitmaken van de gemeentelijke omgevingsvisies. De Provincie is nauw betrokken bij deze uitwerkingen. De vaststelling vindt plaats door gemeenteraden/besturen.

De bestuursafspraken worden na de inwerkingtreding van de Omgevingsvisie in samenspraak met de regio's geactualiseerd en in lijn gebracht met de keuzes in de Omgevingsvisie en andere actuele ontwikkelingen zoals de Regio Deals.

Samenwerking Rijk – regio

Ongeveer gelijktijdig met de Provinciale Omgevingsvisie verschijnt de eerste Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Ook daarin is 'werken als één overheid' een belangrijk uitgangspunt. Het Rijk wil met de koepelorganisaties van provincies, waterschappen en gemeenten als concretisering daarvan samenwerkingsafspraken NOVI maken. In de NOVI wordt het nieuwe instrument Omgevingsagenda geïntroduceerd. Hierin worden de opgaven zoals geformuleerd in de verschillende omgevingsvisies - NOVI, POVI's, de gemeentelijke Omgevingsvisies: GOVI's - naast de lopende uitvoeringsprogramma's van het Rijk en regio's gelegd en bepalen we gezamenlijk waar aanvullende acties nodig zijn. Doel is om vanuit een gezamenlijk beeld van de opgaven in de fysieke leefomgeving beter op elkaar afgestemde beslissingen te nemen over de aanpak daarvan. Zo wordt de uitvoeringskracht versterkt, de realisatie versneld en kunnen middelen optimaal renderen.

Een tweede in de NOVI geïntroduceerd instrument zijn de NOVI-gebieden, gebieden waar het Rijk vanwege de complexiteit van de (omgevings)vraagstukken meerjarig extra aandacht aan wil geven. In Limburg zijn twee NOVI-gebieden aangewezen: NOVI-gebied De Peel en NOVI-gebied Zuid-Limburg.

20.4 Werken volgens een beleidscyclus

De Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en programma's zijn belangrijke schakels in de beleidscyclus van het provinciaal bestuur. De Omgevingsvisie beschrijft de koers op strategisch niveau die in programma's verder wordt geconcretiseerd. De Omgevingsvisie en programma's zijn zelfbindend voor de Provincie Limburg. De Omgevingsverordening bevat regels die ervoor zorgen dat doelen uit de visie en programma's juridisch bindend doorwerken naar derden. Het is van belang dat omgevingsvisies en programma's actueel en op elkaar afgestemd blijven. Om deze reden is actualisatie en monitoring een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Als onderdeel van de beleidscyclus gaan wij de voortgang van de uitvoering van de Omgevingsvisie Limburg monitoren en evalueren en zullen daartoe een monitor voor de leefomgeving opstellen.

Modulair karakter van de Omgevingsvisie

Er is één Provinciale Omgevingsvisie voor het grondgebied van Limburg. Deze omgevingsvisie is opgebouwd uit met elkaar samenhangende en afgestemde (beleids)modules, zowel gebiedsgericht als thematisch. In de Omgevingswet is ervan afgezien om regels te stellen over een verplichting tot het actualiseren van de Omgevingsvisie. Dit biedt de flexibiliteit om, als dat nodig is, via partiële herzieningen één of meerdere modules van de Omgevingsvisie aan te passen. Impulsen kunnen voortkomen uit nieuwe college- of coalitieprogramma's, maatschappelijke ontwikkelingen, monitoring en evaluatie en wetgeving. De geconsolideerde Omgevingsvisie bevat voor alle modules altijd de actuele versies.

20.5 Instrumenten in de Omgevingswet

De Omgevingswet biedt de Provincie tal van juridische instrumenten. Deze kunnen worden ingezet om beleid dat beschreven wordt in de Omgevingsvisie en programma's uit te werken. Hieronder worden de juridische instrumenten kort toegelicht. Ook is daarbij aangegeven of Provinciale Staten (PS) of Gedeputeerde Staten (GS) de omgevingsdocumenten vaststellen.

Programma's (GS)

Voor enkele onderwerpen zijn programma's wettelijk voorgeschreven ter implementatie van EU-richtlijnen. Voor de Provincie zijn vier programma's verplicht:

- Actieplan geluid
- Regionaal Waterprogramma
- Beheerplannen voor Natura 2000-gebieden
- Programma's bij dreigende overschrijding van omgevingswaarde (zwaveldioxiden of stikstof)

In de komende periode inventariseren we welke provinciale programma's, naast de verplichte programma's, nodig en gewenst zijn. Dat doen we tegen de achtergrond van beoogde nationale programma's en in samenhang met de verwachte (inter)gemeentelijke programma's voor bepaalde thema's die in regionaal verband worden opgesteld.

Omgevingsverordening (PS)

De Omgevingsverordening bevat bindende regels voor de Limburgse fysieke leefomgeving. De Provincie mag alleen de onderwerpen regelen als deze vanuit een duidelijk provinciaal belang zijn aangeduid of betrekking hebben op een provinciale wettelijke taak. Het gaat hierbij om regels voor onderwerpen als grondwaterbescherming, regionale wateren, toedelingen van functies aan locaties, natuurbescherming, soortenbeheer en stiltegebieden.

Instructie (GS)

GS (en in spoedeisende gevallen de Commissaris van de Koning) kunnen de gemeenteraad of het waterschapsbestuur een instructie geven over de uitoefening van een taak of bevoegdheid op grond van een provinciaal belang. Dat provinciale belang moet al eerder kenbaar gemaakt zijn via een beleidsdocument zoals de omgevingsvisie of een beleidsbrief. Een instructie kan niet worden gegeven als deze is bedoeld voor herhaalde uitvoering door verschillende bestuursorganen: daarvoor dienen de regels van de Omgevingsverordening.

Het projectbesluit (GS)

Het projectbesluit strekt tot wijziging van het omgevingsplan voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving die voortvloeien uit de verantwoordelijkheid van het Rijk, een provincie of een waterschap zodanig dat het project kan worden gerealiseerd en in stand kan worden gehouden. Het Rijk en de provincies beschikken zo nodig over doorzettingsmacht om deze besluiten te nemen.

Reactieve interventie (GS)

GS kunnen gebruik maken van het geven van een reactieve interventie als iets in strijd is met een provinciaal belang en als dat nodig is met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het belang moet blijken uit een document dat door een bestuursorgaan van de Provincie openbaar is gemaakt. Dit document kan een juridisch bindend besluit zijn, zoals de omgevingsverordening, een instructie of een voorbereidingsbesluit, maar ook een beleidsdocument zoals de omgevingsvisie, een beleidsbrief of beleidsnota.

Omgevingsvergunning (GS)

De Omgevingsvergunning helpt bij het vooraf toetsen van activiteiten die een gevolg kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, zoals milieubelastende activiteiten. Het gaat om activiteiten waarvoor de Provincie het bevoegde gezag is.

20.6 Veranderingen in beleidsdocumenten met de vaststelling van de Omgevingsvisie

Met de inwerkingtreding van de Provinciale Omgevingsvisie komen te vervallen:

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL2014)
- POL-aanvullingen:
 - Zandmaas (2002, 2004, 2010);
 - Uitbreiding Groeve 't Rooth (2006);
 - Beëindiging kalksteenwinning St.Pietersberg (2009).

De POL-aanvulling Grensmaas (2005, 2010) blijft in stand, maar wordt opgevat als een programma onder de Omgevingsvisie.

Inwerkingtreding Provinciale Omgevingsverordening

De inwerkingtredingsdatum van de omgevingsverordening is gelijk aan die van de Omgevingswet (nu voorzien op 1-7-2022).

Met de inwerkingtreding van de (nieuwe) Omgevingsverordening Limburg komen te vervallen:

- Omgevingsverordening Limburg 2014 (2014) en
- De bijbehorende Wijzigingsverordeningen:
 - Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014 (2016);
 - Hoofdstuk 3 Natuur van de Omgevingsverordening Limburg 2014 (2017);

- Regels inzake geothermie in milieubeschermingsgebieden (2017);
- In verband met het Verdrag voor de aanpassing van de grens tussen de Nederlandse gemeenten Eijsden-Margraten en Maastricht en de Belgische stad Wezet (2017)
- i.v.m. correctie kaart 10 Normering regionale wateroverlast bij paragraaf 5.3 (2018);
- Paragraaf 2.4 Bestuursafspraken Regionale uitwerking POL2014 (2018);
- Wijziging begrenzing Goudgroene, Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone (2018);
- Paragraaf 2.14 Houden van geiten (2019);
- De aanpassingen in de begrenzing van de goudgroene natuurzone zoals die zijn doorgevoerd in het kader van de vaststelling van het Natuurbeheerplan Limburg (2018, 2019, 2020, 2021);
- Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014 (wijziging enkele bepalingen waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden) (2020).

De Omgevingsverordening Limburg kan vanaf 1-7-2022 indien aan de orde worden aangepast door middel van Wijzigingsverordeningen. Die wijzigingen kunnen het gevolg zijn van nadere uitwerkingen op basis van de Omgevingsvisie Limburg, maar ook van een maatschappelijke vraag en in opdracht van PS, landelijke wet- en regelgeving of samenhangend met de uitvoering van Programma's, bijvoorbeeld het Waterprogramma. De geconsolideerde versie van de Omgevingsverordening Limburg zal steeds de laatste stand van zaken representeren en via het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet beschikbaar worden gesteld.

21 Verantwoording Omgevingsvisie

21.1 Totstandkoming Omgevingsvisie

In het voorjaar van 2018 hebben Provinciale Staten de aanpak voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg vastgesteld. Daarin is afgesproken dat de Omgevingsvisie in een interactief proces met overheden, semioverheden, belangenvertegenwoordigers en andere partnerorganisaties wordt opgesteld. In het proces dat in deze periode is doorlopen, is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lopende werkprocessen (zoals de uitwerking van themavisies of beleidskaders). In de nazomer van 2018 werd gestart met een brede werkconferentie; dit was de start voor het bepalen van de gezamenlijke ambities en agenda. Daarnaast hebben gespreid tussen september 2018 en juli 2020 in totaal acht (regionale) bijeenkomsten plaatsgevonden om zowel op inhoud als proces met elkaar in discussie te kunnen gaan. Dit leverde de bouwstenen op voor de 31 Omgevingsdilemma's voor Limburg. Aan de hand hiervan werd de Omgevingsvisie aangescherpt. Twee conceptversies zijn met de samenwerkingspartners gedeeld en besproken. Op 25 augustus 2020 is de Ontwerp Omgevingsvisie vastgesteld. Deze heeft vervolgens ter visie gelegen voor formele inspraak in de periode 7 september tot en met 18 oktober 2020.

21.2 Participatie in de Omgevingsvisie

Omdat de Omgevingsvisie gaat over thema's die invloed hebben op het dagelijks leven van de Limburgers, hebben we online én offline een participatie-traject ingericht waarin niet alleen partnerorganisaties en stakeholders maar ook inwoners werden uitgenodigd om mee te denken over de inhoud van deze visie. Ook onze buurlanden werden betrokken en via onderzoeksbureau Dear Hunter zijn we in gesprek gegaan met inwoners van de Euregio. De inbreng van alle participanten is gebruikt bij de samenstelling van de Omgevingsvisie.

21.3 Milieueffectenrapportage

Om bij de keuzes in de Omgevingsvisie het milieubelang^[4] volwaardig mee te laten wegen, is ten behoeve van het opstellen van de Omgevingsvisie een milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd en een MER opgesteld.^[5]

Voor de samenvatting en de volledige tekst van dit MER, verwijzen we u naar de aparte documenten op <https://www.limburg.nl/onderwerpen/omgeving/omgevingsvisie/milieueffectrapport/>

4 De term milieu dekt niet meer de lading, maar is nog wel in gebruik als de wettelijke term.

5 Het is gebruikelijk de afkortingen (de) m.e.r. en (het) MER te gebruiken. De afkorting m.e.r. met kleine letters en puntjes ertussen staat voor de volledige procedure, de milieueffectrapportage. MER met hoofdletters, zonder puntjes staat voor het milieueffectrapport, het rapport dat hierbij opgesteld wordt. Ook hierbij geldt dat in het MER niet alleen naar het milieu wordt gekeken, maar naar het brede beoordelingskader gebaseerd op de indeling mens (people) – omgeving (planet) – welvaart (prosperity).

Colofon

Uitgave | Provincie Limburg

Limburglaan 10 Maastricht | Postbus 5700 6202 MA Maastricht

+31 (0)43 389 99 99 | postbus@prvlimburg.nl | www.limburg.nl

2011 010 - oktober 2021

